

ANTROPOMORFICZNA FIGURKA Z KADADA

W Muzeum Archeologicznym w Poznaniu, na wystawie „Archeologia Sudanu”, znajduje się niepozorna figurka wykonana z wypalanej gliny. Ma ona niecałe 6 cm wysokości i przedstawia bardzo schematyczny wizerunek kobiety. Wykonano ją w połowie 4 tys. p.n.e., a znaleziono na neolitycznym cmentarzysku w Kadada w środkowym Sudanie. Badania prowadziła tam w latach 1976-1986 ekspedycja francuska, a zabytek trafił do Poznania jako depozyt Muzeum Narodowego w Chartumie.

Ta bardzo wystylizowana figurka jest pozbawiona kończyn, jedynie pionowe nacięcie w dolnej części sugeruje nogi. Na twarzy wyraźnie zaznaczone są jedynie ukośne oczy. Na głowie ma ona rodzaj fryzury lub wysokiego czepca pokrytego nakłuciami, a na szyi potrójny naszyjnik. Wyraźnie jest podkreślony obwisły brzuch z zaznaczonym pępkiem. Poziome linie ryte zdobiące biodra interpretować można jako ozdobne szaty lub tatuaż.

Antropomorficzna figurka z Kadada w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu (foto. M. Jórdeczka)

Figurki tego rodzaju często spotkać można na cmentarzysku w Kadada, chociaż nie występują gdzie indziej w Sudanie. Pod względem stylistycznym najbliższe analogie występują w sztuce naskalnej w Messak w południowo-wschodniej Libii – przedstawienia kobiet mają takie same fryzury i podobne szaty. Jedną z cech charakterystycznych tych figurek jest zawsze wyraźnie zaznaczony pępek. Nie jest to jedyny rodzaj figurek żeńskich występujący w Kadada, jednakże najbardziej liczny.

Schematyczne figurki żeńskie są tematem pojawiającym się w różnych rejonach świata począwszy od paleolitu. Jest szereg teorii na temat owych figurek. Nie wiemy też, dlaczego tak licznie występują one na cmentarzysku w Kadada podczas gdy są nieobecne na innych cmentarzyskach w Sudanie. Spotkać je można zarówno w grobach mężczyzn, kobiet jak i dzieci, zarówno bogato jak i biednie

wyposażonych. Czasem jest to jedyny przedmiot towarzyszący pochówkowi. Z powodu braku wiedzy o wierzeniach neolitycznych mieszkańców Sudanu środkowego musimy być bardzo ostrożni w swoich interpretacjach. Niewątpliwie są to najstarsze zabytki sztuki figuralnej znane z Sudanu i nie przypadkowo są to figurki kobiet. W systemie wierzeń pochowanych tu ludzi niewątpliwie odgrywały ważną rolę.

Figurka z grobu w Kadada
typu prezentowanego
w Poznaniu, z uwydatnionymi
piersiami
(za Reinold 2004, fig. 20)

Figurka z grobu w Kadada
w innej stylistyce, ale o takich
samych ukośnie zaznaczonych oczach
(za Reinold 2004, fig.23)

Literatura:

Bugaj E., 2008. Antropomorficzne figurki pradziejowe jako źródło poznania złożoności kultury ludzkiej, w: B. Gediga, W. Piotrowski (red.), Sztuka pradziejowa i wczesnośredniowieczna jako źródło historyczna, Biskupin-Wrocław: 85-103

Reinold, J., 2004. Kadruka, w: D.A. Welsby, J.R. Anderson (red.), Sudan, Ancient Treasures, The British Museum Press, London: 42-48.

Opracował: M. Chłodnicki